

A Biblia

az európai kultúrában

2015. FEBRUÁR 16.

MÓZES HARMADIK KÖNYVE

Dr. Ósz-Farkas Ernő

4.

A régi időkben gyakran nevezték ezt a könyvet a „papok szabályainak” vagy az „áldozati törvények” könyvének. Amikor a fordítók a Bibliát héberől görögbe ültették át, Levitikonnak, vagy Leviticusnak nevezték el, mert benne ismételtlen a papságról van szó, amely kizárólag a lévíták törzséhez tartozott.

IDŐSZAK

A kivonulás 2. évében, ápr. 1. – máj. 20. közötti 50 napnyi időszakot ölel fel, amikor felállították a szent sátrat, illetve amíg elhagyták a Sínai pusztát (2Móz 40:1-17; 4Móz 10:11)

SZERZŐ

Az ősgyülekezet Mózeset tekinti szerzőnek.

SZERKEZETE

I. A szentség – Isten kívánalma

1. Áldozati törvények
2. A papság törvénye
3. Tisztasági törvények
4. Az engesztelés törvénye

II. A megszentelődés – az ember válasza

1. A nép megszentelése
2. A papság megszentelése
3. Az istentiszteletek, ünnepek megszentelése
4. Kánaán megszentelése
5. Odaszentelés és fogadalom

Papok – lévíták: kulcsszereplők. Jelentése: aki őrzi a Tórát (tanács). A lévita tanácsot adott, elmondta, hogyan kell élni.

Kulcsszó: szentség. Szent – ami Istenhez tartozik. A Leviticus meghúzza a határvonalakat. Mi tartozik a mi világunkhoz, és mi az, ami felett Isten rendelkezik. A mai világ nem ismer határokat, de kiderült, hogy nem lehet büntetlenül átlépni Isten területére.

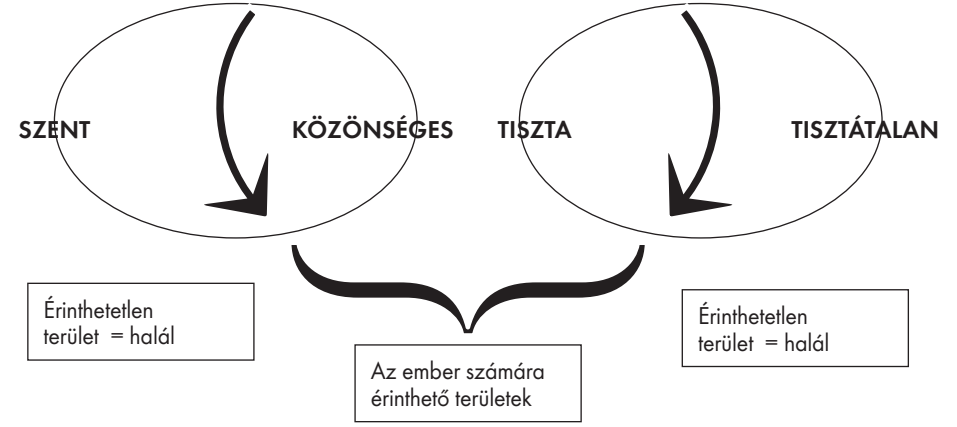
ÜNNEPEK AZ ÓSZÖVETSÉGBEN

HÓ	MAI	NEVE	Nap	PÁSKA (szabadulás ünnepe)	Ige	Ige	Ige	Megjegyzés
I.	Márc. - ápr.	NISZÁN	14-21		3Móz 23:4-5 4Móz 28:16-25 5Móz 16:1-8	Megváltás	1Kor 5:7	Teljesedett
II.		IJJÁR	15	Kovácszitalan kenyerek	3Móz 23:6-8, 17 2Móz 12:15-22	Közösség Úrvacsora - Jézus	1Kor 5:8 2Kor 7:1 1Jn 1:6	Teljesedett Folyamatban
III.	Máj. - jún.	SZIVÁN	16	Első zsenge	3Móz 23:9-14	Feltámadás	Jn 12:24 1Kor 15:22-23	Teljesedett
IV.		TAMMUR	50-ik nap a pászkától	PÜNKÖSD (aratás ünnepe)	5Móz 16:9-10 4Móz 28:26-31	Szentlélek kitöltése	ApCsel 2:1-4; 2:16-21	Teljesedett („korai eső”)
V.		ÁB		Hetek ünnepe	3Móz 23:15-22		Jel 2:28, 29 Jel 2:23; Hós 6:3; Zak 10:1	Advent előtti második teljesedés („késői eső”)
VI.		ELUL						
VII.		TISRI	1	Kürtzengés	4Móz 10:1-10 4Móz 29:1-6	Ébredés, Végső üzenet	Ez 37:1-14 Jel 14:6-12	Folyamatban az advent előtt
	Szept. - okt.		10	ENGESZTELÉS (hiélet, bűn eltörlésének ünnepe)	3Móz 23:26-32 4Móz 29:7-11	Advent előtti ítélet	Dán 8:14; 7:9-22	1844-től folyamatos
		BÚL	15-22	SÁTOROS (betakarítás, hálaadás)	3Móz 23:33-43 4Móz 29:12-40	Új Föld - Bárány mennyegzője	Jel 19:6-10 Jel 21-22 fej.	Jézus eljövetele után
VIII.		KISLEV						Rövidítések – Mózes könyvei: Gen - Mózes első könyve Ex - Mózes második könyve Lev - Mózes harmadik könyve Num - Mózes negyedik könyve Deut - Mózes ötödik könyve
IX.		TEBET						
X.		SEBAT						
XI.		ÁDÁR						
XII.								

ÁLDOZATOK

ÁLDOZAT	IGE	MIÉRT VITTEK?	MIT VITTEK?	HOGYAN MUTATTÁK BE?
EGÉSZEN ÉGŐ-ÁLDOZAT	3Mózes 1:1-17 6:1-11	Teljes odaszánás kifejezése. Önkéntesen vitték.	Borjú, tulok, juhféle (kecske, bárány), galamb – Feltétel: hím és egészséges legyen!	Mindennap este és reggel bemutatottak egy egészen égőáldozatot a népert. Emiatt az oltáron állandóan égett áldozat (a tűz nem aludt ki). Amikor magánszemély vitte: kezét az állat fejére tette; megölte; a pap a vérből az oltárra hintett; teljesen elégette az oltáron. Az állat bőre a pap része volt. Ha valaki galambot vitt, a rítust teljes egészében a pap végezte.
ÉTEL-ÁLDOZAT	2:1-16	Isteniől való fizikai függés kifejezése (vihettek ételáldozatot halál, bűnért való vagy égőáldozatként is).	Liszt (búza vagy más gabona-féle), olaj, só, tömjén Nem vihettek: kovászt, mézet	Az elvitt alapanyagokból egy marékka tettek az oltárra, a többi a pap része volt. A mindennapi szolgálatban a népert is bemutatott ételáldozatot. A szentély asztalára minden héten 12 kenyeret tettek, ami szintén ételáldozattal kifejezett háladaadás volt.
BÉKE-ÁLDOZAT	3:1-17 22:18-30	Isten és ember közötti rendezett kapcsolat kifejezése. Hála, megbékélés kifejezése	Tulok, kecske, bárány (lehetett nőstény is) lepény, pogácsa (7:12-13)	Aki vitte az áldozatot, megölte az állatot. A pap elfüstölgette a kövérjét, a többi az övé maradt.
BŰNÉRT VALÓ ÁLDOZAT	4:1-5:13	Tudatlanságban elkövetett bűnök esetén vitték.	Tulok, kecskebak Nőstény kecske	Ha pap vitte és ölte meg az állatot. A vérből hétszer hintett a szentek szentjét eltakaró függöny felé. A kövérjét és a veséket elfüstölgette, a többit elégette a táboron kívül. Ha fejedelem vagy magányszemély vitte – a fentihez hasonló módon végezték. Különbség: az oltár szarvát is megkenték a vérrel; a húst a pap ette meg.
VÉTEKÉRT VALÓ ÁLDOZAT	5:14-19	Tévedésből vagy mulasztásból elkövetett bűnök miatt. (Hűtlenség)	kos	Az áldozat meghozatala után meg kellett fizetnie az okozott kárt + ráadásként a kár 1/5-ét

Szentségi körök az Ószövetségben

SZENT (KADOS)

Istenhez tartozó, elkülönített; az ember számára érinthetetlen terület.

3Mózes 27:21
Ide tartozott: hadiszakmány, egészen égőáldozat, Tízparancsolat rendelkezései (szombat stb.)

Aki belépett erre a területre (hozzányúlt ahhoz, ami az Úré, vagy az ide tartozó parancsolatokat áthágtá) halálbüntetést kapott. Nem térhetett többé vissza a szentségi körbe.

KÖZÖNSÉGES (HOL)

A kultikus törvények áthágásával vagy betegségek esetén kerültek ebbe a körbe. Pl. halott érintése, poklosság, menstruáció stb. Kultikus tisztátalanságot okozott, ami visszafordítható volt. Tisztulási folyamat és áldozat révén visszakerülhetett a „tisztá” körbe. Amikor valaki a közönséges körbe került, kirekesztették a táboron kívülre, távol került a közönségtől és a szentélytől.

TISZTA (TAHOR)

A kívánatos állapot kifejezője. Tiszta embernek minősült az a személy, aki engedelmességet, békeségben volt Istennel és az emberekkel. A közösségben (táboron belül) élt, a szentély közelségét élvezhette, áldozatot vitt. Más kifejezéssel ez volt a „salom” állapot, az egészség, lelki és fizikai egyensúly állapota.

TISZTÁLTALAN (TÁMÉ)

5Mózes 7:26
Átkozottak vagy utálatosnak nevezi az ige azt, aki ebbe a körbe került. A tisztátalan állapotok húsának fogyasztása okozta ezt a tisztátalanságot, ami visszafordíthatatlan állapotot idézett elő. Ebből a helyzetből nem lehetett visszakerülni a „tisztá” körbe, ellentétben a „közönséges” állapottal, ahonnan volt visszatérés.

3Mózes 11. fejezet sorolja fel a tisztátalan állatokat.

Isten a szentségi körökkel értette meg az ÓSZ-i emberrel, hogy nem lehet büntetlenül (következmények nélkül) átlépni bizonyos határokat. A „szent” fogalmával Isten kifejezte, hogy vannak olyan törvényszerűségek, amelyeket Isten félretett, elkülönített az ember védelmében. Ennek a körnek az áttörése a mai napig súlyos erkölcsi következményekkel jár. A Tízparancsolat minden ígéje máig szentség, amit Isten érttem, magának tart fenn a mi életünkben is. Olyan, mint a part a folyónál – ettől marad mederben az élet. A „ne ölj”, „ne lopj” vagy a szombat megtartása ebbe a körbe tartozik.

A „közönséges”-nek nevezett részleges vagy visszafordítható tisztátalanság, ma az egészségtelen vagy a fertőző fogalmának felel meg. Ebben az értelmében ma is érvényes. Ami akkor kultikus tisztátalanságot okozott, az ma is betegséget okoz, ha nem tartjuk be a higiéné szabályait. Az akkori körülmények között csak úgy tudta Isten megóvni népe életét a fertőzésektől, ha kultikus törvényként fogalmazta meg az egészségőrzés alapelveit. Abban a korban még nem voltak ismertek az olyan kifejezések, mint az egészségtelen, fertőző, bakteriális, ragályos.

A „tisztátalan” kör a szentségi körök másik véglete. Ahogyan a „szent” érinthetetlen volt az ember számára, ugyanúgy a „tisztátalan” is. Amint az első tiltás erkölcsi jelentőségű kérdésekre vonatkozik, ugyanúgy ez utóbbi tiltás is. A tisztátalan állatok húsának fogyasztását Isten olyan komoly tiltásnak ítélte meg, hogy kiemelte a kultikus törvények sorából (ahol a többi egészségőrzéssel kapcsolatos törvények voltak) és ebbe a kategóriába sorolta. Erkölcsi jelentőséget nyer az élet fenntartásának kérdése. A Teremtő tudta, hogy ezek a húsok olyan mértékben rongálják az ember egészségét, hogy az már az erkölcsi felelősség kategóriájába tartozik. Erre utal a tilalom indoklásában szereplő kijelentés: legyetek szentek, mert én az Úr szent vagyok (3Móz 11:44-47).

Lényeges hangsúlyozni, hogy a tisztátalan húsok kérdése nem a rituális törvények között volt. Ezt erősíti az a megállapítás is, hogy míg a rituális törvények csak a zsidókra vonatkoztak, addig ezt a törvényt az idegenekre is kiterjesztették (3Móz17:10-13).

A modern tudományos ismeretek birtokában csodálni tudjuk azt a bölcsességet, ami a tisztátalan húsok tiltásában megmutatkozik. Ma már értjük, amit akkor csak erkölcsi indoklással tudtak elfogadni, hogy bizonyos élelmiszerek súlyosan károsítják az ember egészségét.

Ma is világos a szentségi körök üzenete. Az erkölcsi élet vagy az egészség törvényeinek áthágása súlyos következményeket hordoz. Amit Isten elkülönített, félretett, azzal a mi életünket védi. Nem azért tilt, hogy nehezzé tegye az életünket, hanem azért, hogy megmentse. Azzal, hogy az élet és egészség védelmének alapelvei bekerültek a vallási törvények közé, azt akarja kifejezni, hogy az élet fenntartása, a lehető legjobb minőségben való őrzése nemcsak fizikai, hanem erkölcsi és vallási kérdés is, és szoros kapcsolatban áll az Istennel való kapcsolatunkkal.

Bibliai Szabadegyetem
Dr. Ósz-Farkas Ernő
előadó